

Előszó

Könyvtáraink egyre gyarapodó ismerettára, azt hiszem, ritkán tárulkozik elénk úgy, mint ebben a kis válogatott bibliográfiában.

Az 1992-ben újrászervezett MTA RKK Alföldi Tudományos Intézete alapító okirata szerint is elkötelezte magát arra, hogy e jellegzetes magyar nagytáj igazi szellemi értékeit megőrzi, s ha lehet tovább építi. Keretjelleggel működő intézetünk erre persze létszámánál és adottságainál fogva sem alkalmas teljes mértékben. Arra viszont igen, hogy segítse ilyen célú szellemi vállalkozások megalakulását és munkáját. A Nagyalföld Alapítvány támogatásával, valamennyi alföldi megyei könyvtár partneri együttműködésével és elhivatottan dolgozó könyvtárosainak közreműködésével készült el két esztendő alatt ez a munka.

Mint minden nagy politikai-gazdasági átalakulás idején, így most is, a társadalom hajlamos túl gyorsan és túl sok mindent elfelejteni. Szimbolikus című bibliográfiánk ez ellen is tenni akar, amikor az Alfölddel foglalkozó szakirodalom reprezentatív darabjainak bemutatására törekszik.

A bibliográfia három fő részre tagolódik.

Az általános monográfiák és kézikönyvek c. fejezetben elénk tárul a régió történeti fejlődésének miniatűr képe. Az egymást időrendben követő tételek igen érzékletesen jelzik, hogy hogyan bővült, bontakozott ki az Alföld iránti tudományos érdeklődés. Először a „kívülről” vizsgálódók tollából jelennek meg a művek, majd fokozatosan és szerencsére egyre gyarapodó számban bővül a tájat „belülről” megismerő és feldolgozó írók, közgondolkodók, kutatók tábora.

A természeti környezet fejezetben annotált könyvek, tanulmányok a folyószabályozásoktól napjainkig követik a táj átalakulásának legfontosabb mozzanatait, sőt jelzésszerűen bemutatják a korábbi, elfelejtett nagy viták újraeledését is. Szinte érzékelhető belőlük, hogy az Alföld igen sérülékeny és veszélyeztetett környezete mekkora kihívást jelentett régen, mekkorát jelent ma, sőt jelenteni fog a jövőben is.

A gazdaság, a társadalom és a kultúra fejezet tételei magáról „az alföldi út”-ról szólnak. Hogy valóban van-e ilyen, talán soha nem fog eldőlni. Ha azonban áttanulmányozzuk a „bibliográfiai tételek” néha száraznak, szikárnak tűnő vagy akárcsak töredékesre sikeredett leírásait, mégis az a meggyőződésünk támad, hogy az Alföld másságának, sokféle sajátosságának kétségtelenül része volt az átalakulásokban, a változásokban. Ezért törekedtünk arra, hogy e fejezetben a „genius loci” jelenjen meg elsősorban, hiszen ezt a sokféleséget csak a lokális elemek hangsúlyozásával lehetett kiemelni.

Ezekből természetesen az is következik, hogy nem törekedhettünk sem az egyes megyék, sem az egyes szakterületek közötti arányok túlságosan

pontos belső megosztására. Elsősorban egy megbízható, az Alföldről szóló tudás reprezentálására alkalmas kiadvány készítése volt a fő célunk.

A nagy elhivatottsággal, csendben és becsülendő szorgalommal dolgozó könyvtárosok nélkül nem készülhetett volna el ez a munka. Köszönet érte nekik, s Lisztes László nyugalmazott könyvtárigazgatónak, aki a munka szervezése és összefogása mellett végleges formára szerkesztette a kötetet. A korábbi sikeres szakbibliográfiák tapasztalatai alapján segített neki ebben Eke Pálné a legfontosabb, az egész Alföldet érintő tételek kiválogatásával és gondos lektori munkával.

A kötet előállításában résztvevők valamennyien (részletes névsorukat e bevezető előtt olvashatják) azt remélik, hogy hazánkban az ilyen típusú, ma még szinte páratlan vállalkozásnak tekinthető munka folytatódhat. E kis könyv csak az írott és nyomtatott formában megjelenő első lépés afelé, hogy a hihetetlen dinamikával gyarapodó helyi tudás például számítógépes hálózaton is elérhető legyen az Alföld iránt érdeklődők, az azzal foglalkozó kutatók, diákok, netán a korábról is bőséggel fellelhető alapozó tudás birtokában cselekedni is akarók számára.

A kötetet kézbevevők pedig remélhetően kedvet kapnak arra, hogy a könyvtáraink sajátos illatú és hangulatú csendjében folytassák az elmélkedést, gyarapítsák tudásukat az Alföldről. Mert maga ez a könyv a bizonyíték arra, hogy van „ilyen” tudás. S reméljük, lesz is.

Mint Kemény Zsigmond írta a múlt század közepén: „Az Alföld a magyarság szíve, ... ami ott sikertelen, az más részeken erőre kapni, s a hazára nagy befolyást gyakorolni nem fog.”

Csatári Bálint

Kecskemét, 1995. májusa